

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора

Георгіаді Неллі Георгіївни

на дисертаційну роботу Гаврася Дмитра Руслановича

**на тему: «Планування та регулювання ресурсного забезпечення
інноваційного розвитку підприємств», яка подається на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

На теперішній час багато підприємств України не здійснюють інноваційної діяльності або їх інноваційна активність є дуже низькою. Це часто негативно позначається на фінансових результатах таких підприємств, що викликає потребу в забезпеченні їхнього інноваційного розвитку. Таке забезпечення, своєю чергою, значною мірою визначається наявними у підприємств ресурсами та компетентностями стосовно планування та регулювання ними. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень з питань економічного оцінювання та управління ресурсним забезпеченням інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва, питання розроблення дієвих теоретико-методичних та прикладних засад планування та регулювання цього розвитку ще не є остаточно вирішеним. Тому тема дисертаційної роботи Гаврася Дмитра Руслановича є актуальною та має практичну спрямованість.

Зміст дисертаційної роботи безпосередньо пов'язаний із темами науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства та інвестицій НУ «Львівська політехніка»: «Формування та використання економічного потенціалу підприємств, галузей, регіону» (номер державної реєстрації 0118U001539), за результатами виконання якої здобувачем сформовано систему показників, за допомогою яких можливо виконати комплексне аналізування інноваційної діяльності підприємств (акт про використання результатів

дисертаційної роботи від 24.04.2025 р.), та «Формування та використання економічного потенціалу підприємств, галузей та регіону в умовах інноваційної трансформації та сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0123U102353), в рамках якої здобувачем розроблено механізм регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, який базується на виділенні основних параметрів такого регулювання (акт про використання результатів дисертаційної роботи від 24.04.2025 р.).

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Усі наукові положення, висновки та рекомендації, які наведені у дисертаційної роботи Гаврася Д. Р., є належним чином обґрунтованими та характеризуються високим рівнем достовірності. Дисертант правильно обрав об'єкт дослідження (ресурсне забезпечення інноваційного розвитку підприємств) та його предмет (науково-методичні та прикладні положення з планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств). При цьому у процесі дослідження було проаналізовано значну кількість бібліографічних джерел та зібрано і оброблено великі обсяги числової інформації про інвестиційні та інноваційні процеси, які відбуваються на вітчизняних підприємствах. Варто також відзначити вдале використання дисертантом різноманітних методів та прийомів наукового пізнання, зокрема, таких, як: узагальнення, системний аналіз, економіко-математичне моделювання, абстрагування, оптимізаційний метод, економічний аналіз, техніко-економічні розрахунки тощо. Внаслідок цього було повністю досягнуто поставлену мету дисертаційної роботи – розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств.

Достовірність одержаних здобувачем результатів підтверджується також впровадженням деяких з них у практику діяльності підприємств, опублікуванням цих результатів у фахових наукових виданнях та виданнях, які індексуються у наукометричних базах, а також успішною апробацією ключових положень дисертаційної роботи на значній кількості міжнародних науково-практичних конференцій.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Гаврася Д. Р. за своєю структурою складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. За структурою, змістом та оформленням робота відповідає чинним вимогам.

У першому розділі дисертаційної роботи автор розглядає теоретичні засади планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, досліджуючи інноваційний розвиток підприємств як складову їхнього економічного розвитку, його сутність, ознаки та види, виокремлюючи склад ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, принципи та методи планування цього забезпечення та з'ясовуючи особливості регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств як важливого засобу подолання перешкод на шляху до такого розвитку (с. 46–80).

У другому розділі дисертаційної роботи автор оцінює наявне ресурсне забезпечення інноваційного розвитку досліджуваних підприємств, здійснюючи оцінювання економічного розвитку підприємств та його інноваційності, аналізуючи економічну ефективність ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств та оцінюючи вплив ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств на величину перешкод, що постають на шляху до такого розвитку (с. 81–93).

У третьому розділі дисертаційної роботи автор розробляє та реалізує інструментарій планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, моделюючи процес планування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств, обґрунтовуючи необхідність підвищення компетенцій працівників підприємств з планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та регулювання інформаційного забезпечення управління цим розвитком, розробляючи інструменти та організаційні механізми регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств (с. 118–159).

Висновки до роботи безпосередньо впливають з її головних положень.

При цьому між розділами та підрозділами роботи наявними є належні зв'язки, що зумовлює упорядкованість структури цієї роботи та послідовність і логічність викладення її матеріалу. Це сприяло послідовному та обґрунтованому вирішенню наукового завдання - розроблення теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств. Отже, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою з логічно побудованим, цілісним та послідовним описом одержаних результатів.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дисертаційна робота містить достатню кількість положень, які характеризуються науковою новизною, а саме:

1. Вперше запропоновано модель гнучкого планування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств, застосування якої дає змогу коригувати у процесі такого планування наявні обмеження на обсяги та структуру фінансових ресурсів, які передбачається використовувати для здійснення інноваційних проєктів, залежно від обчислених планових значень їх головних параметрів (зокрема, прибутковості та ризикованості цих проєктів) та з урахуванням впливу цих параметрів на чинники, що визначають обсяги

власних, позикових та залучених коштів, які компанії погоджуються інвестувати у заходи із забезпечення їхнього інноваційного розвитку (с. 119–131).

2. Удосконалено систему показників оцінювання економічної ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, яка, на відміну від існуючих систем, передбачає виділення таких груп індикаторів: показники ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку за обсягами використаних ресурсів, що задіяні для досягнення такого розвитку; показники ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку за витратами, понесеними на придбання, утримання та експлуатацію ресурсів, задіяних для досягнення такого розвитку; показники ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку за ступенем оптимальності обсягів такого забезпечення; показники ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку за ступенем оптимальності (наближенням до оптимальних значень) витрат коштів, понесених на таке забезпечення; при цьому узагальнюючим індикатором оцінювання ефективності використання економічних ресурсів підприємства, які беруть участь у забезпеченні його інноваційного розвитку, виступає співвідношення між приростом чистого доходу підприємства внаслідок його інноваційного розвитку та величиною приведених витрат, пов'язаних із забезпеченням такого розвитку (с. 95–99).

3. Удосконалено механізм обґрунтування потреби у підвищенні компетенцій працівників підприємств з планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку, який, на противагу існуючим механізмам, передбачає таку послідовність дій: обґрунтування показника, що вступатиме мірилом інноваційного розвитку підприємств; формування вибірки підприємств та утворення масиву вхідної інформації; оцінювання рівня компетенцій працівників досліджуваних підприємств у питаннях планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та поділ цих підприємств на класи за зазначеним рівнем; обчислення відносного рівня інноваційного розвитку досліджуваних підприємств та визначення усередненого значення цього рівня за

кожним класом підприємств; оцінювання статистичної значимості залежності між рівнем компетенцій персоналу підприємств у питаннях планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку та ступенем цього розвитку (с. 133–137).

4. Удосконалено методичні засади регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства у процесі подолання перешкод, які постають на шляху до цього розвитку, що, на відміну від існуючих, базуються на виділенні основних параметрів, регулювання яких повинно відбуватися, а саме: обсягів ресурсів підприємства, які задіяні в його інноваційній діяльності, властивостей зазначених ресурсів, а також рівня компетентності працівників у питаннях управління ресурсами інноваційної діяльності, що дає змогу здійснити регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку суб'єкта господарювання шляхом зміни параметрів зазначених елементів внутрішнього середовища цього суб'єкта на засадах попереднього оцінювання бар'єрів на шляху до його інноваційного розвитку та вимірювання впливу на них вищезазначених елементів (с. 146–151).

5. Отримали подальший розвиток теоретико-прикладні засади планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, зокрема, розширено класифікацію видів цього розвитку шляхом виділення таких додаткових ознак групування: за чинниками, які викликали інноваційний розвиток; за способом забезпечення зростання фінансово-економічних результатів господарської діяльності; за видами інновацій, впровадження яких у господарську діяльність призводить до інноваційного розвитку; за видами фінансово-економічних результатів, зростання яких відбувається у процесі інноваційного розвитку підприємств; за видами економічних ресурсів, зміна обсягів, споживчих властивостей та компетенцій стосовно управління якими викликає інноваційний розвиток (с. 54–55).

6. Розвинуто теоретичні положення з регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств як важливого інструменту

подолання перешкод на шляху до такого розвитку, зокрема, шляхом групування цих перешкод за такими новими ознаками: за етапами процесу провадження на підприємствах заходів із забезпечення їх інноваційного розвитку; за причинами, які зумовлюють перешкоди; за ієрархією перешкод (с. 72–77; 140–144).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне значення результатів проведеного дослідження полягає у тому, що низку його положень доведено до рівня, за якого ці положення можуть бути впроваджені у діяльність підприємств та установ з метою вдосконалення планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку. У зв'язку з цим варто відзначити такі результати виконаного дослідження, як: систему показників оцінювання економічної ефективності ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств; модель гнучкого планування фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств; механізм обґрунтування потреби у підвищенні компетенцій працівників підприємств з планування ресурсного забезпечення інноваційного розвитку; методичні засади регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства у процесі подолання перешкод, які постають на шляху до цього розвитку. Позитивним є те, що більшість цих результатів вже впроваджено у практичну діяльність ТзОВ «Українська деревообробна компанія», ПП «Степанків» та Сокільницької сільської ради Львівського району Львівської області.

Окрім того, основні положення та результати дисертаційної роботи було використано у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка», що дало змогу покращити та розширити змістовне наповнення дисциплін «Інноваційний розвиток бізнесу» та «Інноваційність бізнесу», а також курсового проєкту «Інноваційність бізнесу».

ПОВНОТА ВИКЛАДУ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Наукові положення дисертаційної роботи, які містять зазначені елементи наукової новизни, знайшли відображення у 93 наукових працях, у тому числі: 20 статтях (з яких 17 - у наукових фахових виданнях України, а одна стаття – у зарубіжному виданні, який індексується у базі Scopus), 3 розділах у колективних монографіях та 70 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст праць здобувача, опублікованих у наукових фахових виданнях України, достатньо повно розкриває сутність результатів дослідження. Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають вимогам до оприлюднення результатів дисертаційних робіт, що подаються на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ДИСЕРТАЦІЇ

Водночас, дисертаційній роботі є властивими окремі недоліки та дискусійні моменти, до яких варто віднести такі:

1. Автор не показав зв'язок між запропонованими на рисунках 1.3 та 1.4 у розділі 1 моделями фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств (с. 59–60) та наведеним у підрозділі 3.1 методом планування такого забезпечення.

2. Як відомо, функція регулювання передбачає усунення виявлених відхилень. Однак, на рис. 1.6 (с. 77), на якому наведено узагальнену модель регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку для подолання перешкод, які постають на шляху до цього розвитку, не зовсім чітко відзначено, що автором віднесено до відхилень.

3. Автор надає переважно усереднені за групами підприємств показники їхньої діяльності. Варто було би також навести більший обсяг первинних даних.

4. У назві таблиці 2.4 (с. 89) згадується про середню інвестиційну активність підприємств. Водночас, у цій таблиці розраховується показник середнього рівня інноваційної активності.

5. З даних, наведених у таблицях 2.5 – 2.7 (с. 92-93), важко зрозуміти причини зниження рівня економічного зростання досліджуваних підприємств. Це питання потребує більшого обґрунтування.

6. У роботі зустрічається термінологія, яка має дискусійний характер. Це стосується таких понять, як «відносний рівень розвитку» та «ступінь оптимальності». Також автор вживає терміни «показник» та «індикатор», не зазначаючи можливі відмінності між ними.

7. Наведені у табл. 3.4 (с. 143–144) критерії доцільності збирання додаткової інформації для оцінювання потреби у здійсненні інноваційної діяльності є цікавими та важливими. Водночас, вони стосуються лише першого етапу послідовності дій, наведеної на рис. 3.5 на с. 142. Добре було б навести подібні критерії і для двох наступних етапів.

Проте, ці недоліки не є принциповими і не стосуються ключових положень дисертаційної роботи.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертаційна робота Гаврася Дмитра Руслановича «Планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств» є самостійною завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати і розроблено пропозиції, що мають важливе значення для здійснення процесів планування та регулювання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємств та слугують основою для вдосконалення цих процесів.

Тема та зміст виконаного дослідження, його об'єкт та предмет відповідають спеціальності 051 – Економіка.

Основні положення та отримані наукові результати проведеного дослідження достатньою мірою висвітлено у публікаціях за темою роботи.

Ознайомлення зі змістом, структурою, отриманими результатами дисертації переконує, що вона відповідає сучасним дослідженням в галузі економічних наук та засвідчує належний рівень ерудованості дисертанта. Своєю роботою здобувач виявив здатність до самостійного проведення плідних наукових досліджень та глибоку обізнаність з усіма питанням, що входять у коло завдань дисертаційної роботи.

Загалом, дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами та доповненнями та постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами та доповненнями.

Вищезазначене дає підстави зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Гаврась Дмитро Русланович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки).

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
та міжнародного підприємництва
Національного університету
«Львівська політехніка»

Неллі ГЕОРГІАДІ